

Život a charisma
P. Františka Blachnického
zakladatele Hnutí Světlo-Život

P. Henryk Bolczyk

Oáza Choreb
Brno, 2006

Název originálu: Życie i charyzmat ks. Franciszka Blachnickiego,
wydawnictwo Światło-Życie, Lublin 1998

Autor: P. Henryk Bolczyk

Překlad: Mgr. Agata Cáhová

Obsah:

Úvod k českému vydání	4
Úvod	5
I. P. František Blachnicki duchovní průvodce laiků a kněží (P. F. Blachnicki jako zakladatel KSON , víra, význam oáz v Polsku, vyjádření papeže Jana Pavla II., zahájení beatifikačního procesu, dokumentace o P. F. Blachnickém)	6
II. Životní charisma P. Františka Blachnického (charisma, dětství, mladá léta, obrácení v koncentračním táboře, studium, kněžská služba)	11
III. Charismatické dary P. Františka Blachnického (dar víry, dar živé církve (studium teologie, II. vatikánský koncil, Hnutí Světlo-Život, plán Velké evangelizace), dar SNMC, dar úplného odevzdání sebe)	15
IV. P. František Blachnicki zakladatel Hnutí Světlo-Život	23
Literatura	25

Boží království – skrze Neposkvrněnou!

Toto oslovení používal ve svých dopisech P. František Blachnicki - Služebník Boží, zakladatel katolického Hnutí Světlo-Život, jehož mnozí nazývali otcem. Naše brožurka přibližuje jeho život a charisma očima P. Henryka Bolczyka, který zde čerpal hlavně z jeho závěti.

Páter Blachnicki byl člověk, který zakusil Boží lásku a chtěl, aby ji zakusili i druzí. Žil ve dvacátém století, znal naši dobu. Na vlastní kůži poznal nacismus, komunismus i období náboženské svobody – demokracii. Byl velmi vnímavým člověkem – II. vatikánský koncil ho inspiroval k založení hnutí, které vyrůstá ze současných teologických poznatků. P. Blachnicki „ušil“ Hnutí Světlo-Život na míru současnému člověku. A právě proto je pro nás jeho odkaz tak aktuální.

Hnutí má mnoho cílů – jedním z nich je obnovení farnosti, to znamená její proměnění na Boží rodinu, společenství mnoha společenství, v nichž a mezi nimiž vládne láska a důvěra a kde si lidé navzájem slouží svými dary – charismaty. P. Blachnicki dostal od Boha mnoho darů a všechny je nabídl druhým, s Boží pomocí je proměnil na hnutí s pevnými cíli i programem zvláště pro mladé lidi, kteří chtějí hlouběji poznat pramen svého života: Boha-Lásku, tuto Lásku přijmout do svého života a rozhodnout se pro Ni žít.

Oázy – dvoutýdenní duchovní cvičení Hnutí Světlo-Život, se v České Republice konají každoročně během prázdnin od osmdesátých let. Jsou organizovány centry v Brně, Českých Budějovicích, Děčíně, Krnově, Olomouci, Praze a dalších městech. Oáza v České Republice má své internetové stránky www.svetlo-zivot.cz.

Bože, díky za oázy, za bohatý život a dary P. Blachnického.

Bože, žehnej, prosím, oáze v Čechách a na Moravě.

Deo gratias!

Agata Cahová

Úvod

Od smrti P. Františka Blachnického uplynulo už jedenáct let. Zemřel 27. února 1987 ve Spolkové republice Německo, v Carlsbergu, malé obci v Porýní, v polském středisku Marianum. Tam ho umístil arcibiskup polských emigrantů, Szczeban Wesoły. Středisko bylo tehdy prázdné. Výchovný cíl střediska, stanovený v roce 1959, se již naplnil. Děti a mládež, kteří zde, často jako sirotci, měli zajištěnu výchovu v duchu katolické víry a lásky k Polsku, své vlasti, dospěli.

P. František Blachnicki odjel z Polska 10. prosince 1981 a chtěl se vrátit na vánoční svátky. Hlavním důvodem odjezdu byla další etapa příprav na druhý kongres katolických hnutí. První se konal v Římě v září 1981. P. František Blachnicki byl jeho organizátorem spolu s P. Giussanim, zakladatelem hnutí „Comunione e Liberazione“. P. František Blachnicki na něm osobně přednášel na téma: *Zásadní vlastnosti ekleziálního hnutí*.¹

Do vlasti se už nevrátil.* Zadržel ho výjimečný stav a povzbuzení biskupa Szczešana Wesołego, aby v zahraničí založil polské oázy. S velkou silou se pustil do přizpůsobování Mariana k oázové práci. Viděl je jako Mezinárodní centrum evangelizace Světlo-Život**. Snažil se rychle získat vlastní tiskařské stroje. Myslel, že tímto způsobem může pomoci Hnutí ve vlasti. Podporovaly ho v tom s podobnou obětavostí a odhodlaností následující skupiny: kandidáti kněžství, kteří chápali sebe jako Společenství Krista Služebníka***, ženy z institutu Společenství Neposkvrněné Matky církve**** (dále jen SNMC) a mnozí laici, kteří u otce Blachnického nacházeli prostor duchovní azyl, který se pro některé časem stával základem politického azylu.

---

* Během svého života se už do Polska nevrátil, byl pohřben v Carlsbergu, ale jeho ostatky byly 1.4.2000 převezeny do Krościenka nad Dunajcem, kde se dnes nachází otcův hrob. Při této příležitosti se konala mše svatá s účastí arcibiskupa Szczešana Wesołego. (pozn. překl.)

** Międzynarodowe Centrum Ewangelizacji Światło-Życie – centrum se zabývalo pastoračí polských emigrantů (pozn. překl.)

*** Wspólnota Chrystusa Sługi (Společenství Krista Služebníka, SKS) – toto společenství je ve fázi zakládání. 11.4.1980 P. F. Blachnicki podepsal projekt statutu Unie kněží Krista Služebníka, ale r. 1983 byl vydán nový kodex kanonického práva, ve kterém se již pojem „unie“ nevyskytuje. Církev nadále schvaluje sdružování kněží do společenství. (pozn. překl.)

**** Wspólnota Niepokalanej, Matki Kościoła (Společenství Neposkvrněné, Matky Církve, SNMC) – laický institut podle diecézního práva. 27.5.1996 otec biskup Józef Życiński vydal Institutu zakládající dekret. Základním charismatem WNMK je povolání k životu zasvěcenému Bohu ve světě. Členky chtějí následovat Neposkvrněnou v Jejím neomezeném darování se skrze svou víru a lásku Kristu snoubenci a takto se účastnit Jejeho duchovního mateřství v církvi. (pozn. překl.)

I. P. František Blachnicki duchovní průvodce laiků a kněží

Lidé z různých společenských skupin i různých národností, zvláště ze zemí tehdejšího sovětského bloku, se zájmem poslouchali učení o vnitřní suverenitě, o potřebě poznávání a životě v pravdě, která jediná osvobozuje. Stal se duchovním otcem a inspirátorem společnosti laiků, která se nazývala: „Křesťanská služba osvobození národů“* (dále jen KSON). V programovém prohlášení čteme:

1. KSON touží pomáhat v díle evangelizace, ukazuje lidem, na které doléhá současná situace, cestu „Ad Christum Redemptorem“**.
2. V přesvědčení, že v systému sovětského komunismu je lidská důstojnost ohrožena lží a strachem, KSON následuje Kristova slova „pravda nás učiní svobodnými“ (J 8,32), chce pomáhat lidem osvobodit se od strachu a prolhanosti, aby tímto způsobem mohli zachránit svou důstojnost a vnitřní svobodu.
3. KSON chce také rozvíjet a podporovat všechny iniciativy směřující k morálnímu a osobnímu osvobození člověka.
4. KSON není závislá na žádné politické straně, organizaci nebo vládě, není financována žádnými dotacemi. Není také aktivitou žádné církve, ale křesťanů, kteří jednájí podle vlastního svědomí a pocitu odpovědnosti².

V Carlsbergu se už v červnu 1982 konalo zakládající shromáždění KSON a byl načrtnut program. V červenci a srpnu se kolem sta osob účastnilo oázových duchovních cvičení v Carlsbergu. Koncem srpna se konalo první sympozium organizované KSON, na kterém byla vypracována a přijata deklarace o vnitřní suverenitě. V jejím rámci byla zohledněna osobní suverenita, suverenita malé skupiny a suverenita společensko-hospodářských a kulturních vztahů.

Politickou suverenitu chápal jako důsledek výše uvedených oblastí³. V listopadu tohoto roku se konalo další symposium na téma: *Jednota národů v boji za osvobození****, kterého se účastnilo 45 osob včetně reprezentantů několika národností. V dalším roce dochází k pracovním setkáním ve skupinách: české, polsko-slovenské a polsko-ukrajinské. V srpnu 1983 se koná *Pochod míru za osvobození národů*****, kterého se účastní 200 osob z 6-ti států. Během tří dnů účastníci pochodu ušli 50 km z Carlsbergu na zámek Hambach, šli důstojně a v soustředění, každý den se účastnili mše svaté. Chtěli připomenout, že v Evropě žije více než 300 mil lidí, 17 národů ztročených sovětským totalitním režimem^{4*****}. V závěru pochodu účastníci schválili závěrečnou deklaraci, ve které píší:

---

* Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów (Křesťanská služba osvobození národů, KSON) – organizace sdružující Poláky i reprezentanty jiných evropských států kolem myšlenky vnitřní suverenity a jednoty národů v boji o osvobození (bez použití násilí). (pozn. překl.)

** plán Velké evangelizace – aby se evangelium dostalo ke každému člověku v Polsku (pozn. překl.)

*** Jedność Narodów w walce o wyzwolenie

**** Marsz Pokoju o Wyzwolenie Narodów

***** V Československu v období komunismu došlo k likvidaci řeholních řádů, katolických škol a katolického tisku.

Komunistická vláda vyhlásila zvláštní zákony, které vázaly výkon duchovenského povolání na tzv. státní souhlas. Ten byl zásadně odepírán kněžím, kteří projevíli poněkud více náboženské horlivosti. Mnoho duchovních i aktivních laiků se octlo na dlouhá léta v koncentračních táborech a vězeních, věřící katolíci nesměli zastávat vedoucí místa a vykonávat

... abychom mohli bojovat s totalitní sovětskou mocí, která je jediným reálným ohrožením světového míru, je třeba se především zbavit strachu. Je třeba postavit proti lži pravdu, dát svědectví pravdě a tímto způsobem, bez použití násilí, bez nenávisti, bez války porazit sovětskou moc⁵.

V úvodu tohoto článku jsem vám přiblížil první rok práce P. Františka Blachnického v cizině, kde se znenadání ocitl a prožil tam pouze 5 let – těch posledních svého života. U mnoha Poláků výjimečný stav způsobil apatii, nezájem, ztrátu naděje*, ale P. František Blachnicki, s vírou a horlivostí sobě vlastní, zrychlil činnost, jako by věděl, že se blíží konec jeho života. Ale neohlížel se na své zdraví. Náhlým obrácením v roce 1942, kdy 99 dnů čekal na výkon trestu smrti, který se nakonec nekonal**, mu bylo dáno zakusit živou víru v osobního Boha, Krista svého Spasitele a Pána. Od té chvíle se řídil už jen vírou⁶. Ve své závěti, která pro nás bude hlavním vodítkem článku, píše:

Tato skutečnost víry – od té chvíle 44 let neustále určuje celou dynamiku mého života a je ve mně „pramenem vody tryskající k životu věčnému“. Nikdy v tomto období jsem neprožíval pochybnosti ohledně víry a nikdy jsem neměl jiné cíle, snahy a zájmy než ty, které vycházely z víry a směřovaly k Otci skrze Syna v Duchu svatém, v realizaci velkého plánu spásy. Všechna rozhodnutí byla motivována vírou. Víru jsem přitom vždy chápal jako rozhodnutí osoby, které bylo založeno na odevzdání sebe, a mé zapojení se bylo – alespoň v rovině úmyslu – nedělitelné⁷.

Počet lidí, kteří se zajímají o osobu P. Františka Blachnického a dílo jeho života – Oázu živé církve, to znamená o Hnutí Světlo-Život, neklesá. Seznam vědeckých prací na katolických vysokých školách nebo v duchovních seminářích, a dokonce na laických vysokých školách, které se zabývají osobou P. Františka Blachnického nebo jeho oázou, stále roste. Potvrzují výchovný vliv na podobu katolicismu v Polsku. V jedné publikaci z prosince 1997, která analyzuje některé směry polského katolicismu, čteme:

Od 60-tých let se v Polsku rozvíjí jev, který po více letech velmi ovlivní podobu katolicismu v Polsku. Jde o nová, poválečná apoštolská hnutí laiků, která jsou charakteristická hledáním prohloubení duchovní formace ve spojitosti s autentickým prožitím „setkání s Kristem“ a zakoušením společenství církve. Prvním z nich v oblasti Polska byly tzv. „oázy“ založené P. Franciszkiem Blachnickim, ze kterých se později vyvinulo Hnutí Světlo-Život. Toto Hnutí zaručovalo mládeži velmi solidní křesťanskou formaci,

---

učitelské povolání, neboť výchova se měla dít výhradně v ateistickém duchu. Většina biskupů byla buď vězněna nebo internována, protože nechtěla podepsat okrojované státní zákony ponižující církev. (pozn. překl.)

* V listopadu 1981 se ekonomická situace v Polsku nadále zhoršovala a začaly se šířit stávkové hnutí. Zvyšovalo se napětí mezi komunistickou vládou generála Jaruzelského a Solidaritou – nezávislým odborovým svazem, který vznikl v srpnu 1980. 13.12.1981 vláda vyhlásila stanné právo, „výjimečný stav“, vedení Solidarity bylo zatčeno, Polsko obsadila jeho vlastní armáda. Stanné právo oficiálně skončilo v červenci 1983.

** byl mu změněn na 10 let vězení po ukončení války (pozn. překl.)

podporovanou osobním prožitkem své víry, a povzbuzovalo k apoštolátu. Hnutí pečovalo o formování zralých křesťanských postojů a přirozeným způsobem se zajímalo o společenský život. Zvláště ve formě tzv. „Krucιάty osvobození člověka“^{***}, která se nejvíce rozvinula ve druhé polovině sedmdesátých let⁸. Během oázových duchovních cvičení a pěších poutí tisíce Poláků zažily neobvyklou, hlubokou svobodu, kterou dává víra. Tento zážitek se později projevil také v jejich společenských aktivitách ve strukturách Solidarity.

Když vezmeme v úvahu počet účastníků oázového hnutí – formací prošlo kolem miliónu Poláků – můžeme bez rizika vyslovit tvrzení, že náhlé, ale zároveň dozrálé náboženské oživení v Polsku na začátku osmdesátých let, vyvolané pontifikátem papeže – Poláka, bylo ve velké míře připraveno oázovým hnutím, které vychovalo základnu několika tisíců mladých lidí, kteří účinně jednali a měli křesťanské smýšlení⁹.

Nejvyšší autorita církve, Jan Pavel II., během poslední poutě do Polska v červenci 1997 řekl na krakovských Błoniach:

Chci navázat na tuto zkušenost s oázami, se kterými jsem byl jako metropolita krakovský od začátku velmi těsně spojen.

Po roce 1989 se mohla v Polsku rozvinout různá apoštolická hnutí tak, že mladší pokolení už nepamatuje, čím pro nás byla v období komunistické vlády zkušenost „Oáz živé církve“. Účastnil jsem se této zkušenosti jako biskup, a účastnil jsem se celým srdcem. Mnohokrát jsem navštěvoval spolu s P. Franciszkiem Blachnickým oázové skupiny, které prožívaly duchovní cvičení v různých místech arcidiecéze. Měl jsem radost z každého setkání, zvláště během prázdnin, v letních měsících. Navštěvoval jsem oázy v různých místech krakovské arcidiecéze a také jsem chránil oázové hnutí před ohrožením ze strany tehdejší bezpečnostní služby. Všichni, kněží i mládež, věděli, že kardinál z Krakova je s nimi, že je podporuje, že jim pomáhá a je připraven je bránit v případě ohrožení. A v roce 1973 jsem svěřil oázové dílo Neposkvrněné, Matce Církve.

Chci se ještě jednou vrátit v myšlenkách a v srdci k těm všem místům, kde jsme se setkávali na oázách, začínající od Krościenka, a v modlitbě „Anděl Páně“ poděkovat Neposkvrněné za dílo, které nepochybně přispělo k vítězství¹⁰.

Konečně nejvíce byla osoba P. Františka Blachnického vyzdvižena 9. prosince 1995, když katovický arcibiskup Damian Zimoň zahájil beatifikační proces Božího služebníka P. Františka Blachnického. Souhlas Polské biskupské konference,

---

^{***} Krucjata Wyzwolenia Człowieka (Krucιάta osvobození člověka) založená v červnu 1979 je pokračovatelkou dřívější Křížové výpravy proti alkoholismu, která měla charakter hnutí nábožensko-morální obnovy. Tato akce spočívala v tom, že lidé se dobrovolně rozhodovali po dobu 1 roku nebo na celý život k abstinenci od alkoholu, drog a kouření (zapojilo se kolem 100 000 osob). 29.8.1960 byla centrála Krucιάty zničena státními orgány a v březnu byl P. F. Blachnicki uvězněn. Po více než 4 měsících vyšetřovací vazby ve věznicí v Katovicích dostal rozsudek 13 měsíců pod podmínkou tří let, a byl propuštěn. (pozn. překl.)

vatikánské kongregace pro blahorečení a svatořečení a biskupa Spiry, kde se nachází hrob Božího služebníka, dovolily začít výzkum hrdinských ctností P. Františka Blachnického. Biskup Speyer* Antoni Schlembach v dopise arcibiskupu Damianu Zimoňovi, ve kterém dává právo k zahájení beatifikačního procesu, charakterizoval P. Františka Blachnického ve třech pojmech

„ ... intelektuální, duchovní a apoštolské kvality osoby nadále zůstávají v naší paměti“¹¹.

Více než 44 let života v živé víře, z toho více než 37 let v kněžské službě: nejdříve 13 let v oblasti katovické diecéze, do které patřil do konce života, potom současně v Lublinu a v Krościenku nad Dunajcem, nakonec posledních 5 let života v zahraničí – vytvářejí prostoro-časový životní rámec tohoto neobvyklého člověka. Můžeme je obsáhnout v jednom článku?

Víme, že je to nemožné, a proto hned na začátku mých snah musím podotknout, že se spoléhám na shovívavost čtenáře. Každý lidský život kvůli své intimitě, nedostatku publikační činnosti nebo důvěryhodnosti svědků, je těžké popisovat. Naopak, život P. Františka Blachnického byl vždy otevřený a zjevný. On sám měl dar předávat díky svému spisovatelskému talentu i ty nejintimnější duchovní zážitky, vzpomenu například posmrtně vydané poznámky pro duše na cestě očištné s názvem: *Pohledy ve světle milosti*^{**}, který zahrnuje dvě období jeho života: přelom let 1949-1950, to znamená poslední měsíce studia v duchovním semináři a počátek kněžství, a několik měsíců roku 1961, které sám nazval obdobím druhého obrácení. Konečně svědky jeho života by jen stěží šlo sečíst. Ještě dnes jich je plno v diecézi, řeholních společenstvích, v seminářích a na vysokých školách, ve farnostech a v episkopátu, včetně Vatikánu, odkud brzo po smrti P. Františka Blachnického přišel telegram, který charakterizoval jeho život a charisma:

Horlivý apoštol obrácení a vnitřní obnovy člověka (...). Své četné talenty rozumu a srdce, jakési zvláštní charisma, které mu Bůh dal, odevzdal pro budování Božího království (...). Děkujeme Bohu za všechno dobro, které lidé obdrželi Jeho prostřednictvím¹².

Na tomto místě bych chtěl poprosit o akceptování jediného titulu, který dále budu používat vzhledem k prof. P. Franciszku Blachnickému a který bude znít: otec*. Dělán to přinejmenším ze dvou důvodů. Nejdříve je to kvůli vyjádření osobní úcty k osobě, která zásadním způsobem ovlivnila podobu, chápání a prožívání mého vlastního kněžství. Druhým důvodem je projevení solidarity s těmi nejbližšími osobami, z nichž mnoho dodnes žije podle evangelijních rad a pro které byl léta opravdovým duchovním otcem. Jim určil své dopisy z různých období svého života: z vyhnanství, z vězení nebo emigrace v osmdesátých letech.

Všechny tyto dopisy jsou cenným materiálem ke studiu jeho neobvyklého života, osobnosti a neustálého dobývání vrcholu svatosti. Kdo znal pouze otcovu aktivitu, nevyčerpatelnou energii, ke které vůbec neměl zdravotní předpoklady, mohl

* sídelní město diecéze, kam patří Carlsberg (pozn. překl.)

** Spojzenia w świetle łaski

* V Polsku „per Otec“ (Ojciec) se oslovují pouze řeholníci, diecézní kněží „per Kněz“ (Ksiądz).

by mít dojem, že se setkává s inteligentním organizátorem náboženského života, kterému zbývá málo času na svůj vnitřní život. Památník a četné dopisy, na které jsme vzpomínali, tento názor nutně opravují. Sám v sobě jsem musel takovou opravu udělat, než jsem mu upřímně řekl: Otče.

Jiným pramenem ke zkoumání otcova života by byla poměrně obsáhlá četba publikací napsaných lidmi, kterým strach ochromil zdravé smýšlení a zničil zbytky novinářských ambicí. Sloužící propagandě lži udělali z otce nepřítele člověka a národa¹³ – toho, který v osmdesátých letech rozvinul rekolekčně-formační středisko v Carlsbergu v Německu pro pastorační Poláků. V dopise svému biskupovi s obavami o své zdraví a o budoucnost této pastorační práce prosí o pokračovatele a zdůvodňuje to takhle: (stav polské mise v Německu je dnes již podstatně lepší¹⁴ – P. H.B).

Stav polské pastorační práce je tragický. Kolem 40 kněží na 200 tisíc polsky mluvících lidí, většina Poláků se musí spokojit s jedinou mší v měsíci. Vznikl jev měsíčního katolíka. (...) Pastorační práce bez zájmu organizací, hnutí, bez formační práce (...) je pastorační „posledního pomazání“ (...) V Německu není ani jedna polská škola (...) děti ztrácejí nejen svou národní identitu, ale především ztrácejí jakoukoli spojitost s církví. (...) Jsem osobně přesvědčen, že tzv. polsko-německé smíření se nikdy neuskuteční ani poněmčením Poláků, ani popoštěním Němců, ale podmínkou k porozumění je dialog, ve kterém se bere v úvahu identita, odlišnost a pocit důstojnosti, úcty k vlastní kultuře¹⁵...

Cena, kterou zaplatil za iniciování nábožensko-národní práce – vytvoření centra evangelizace života pro polskou pastorační práci – byla nejvyšší. Je vyjádřena mezi jinými v jeho vyznání, které jsem osobně slyšel: *těžkosti, které zde tři roky prožívám, jsou větší než 30 let v Polsku*. Protože je jako vždy prožíval s vírou, v jednotě s Neposkvrněnou, Jitřenkou Svobody, Pramenem Světla a Života, doufal, že *semeno vhozené do země vydá plody*. Poznámka z duchovního denníku z posledních měsíců života říká:

Velmi jsem se přitom natrpěl, jak dosud nikdy v životě. Vědomě se obětuji. Pán mi dal milost trpělivosti. Měl jsem takovou „úmluvu“ s Neposkvrněnou: přijmi můj život jako oběť, aby zde vznikla Tvá svatyně, místo, kde lidé budou u Tebe nacházet svobodu (23 IX 1986)¹⁶.

II. Životní charisma P. Františka Blachnického

V tomto pojednání, kromě úvahy o životě P. Františka Blachnického, je naznačena také úvaha o jeho charismatu. Je tento úkol jednodušší než popis života? Určitě ne. Ale obojí, život i charisma, k sobě v osobě otce přiléhají jako milující se manželé. Svätý otec Jan Pavel II. ve stručném, ale mnohotématickém telegramu, mluví o „*četných talentech rozumu a srdce a o jakémsi zvláštním charismatu, který mu Bůh dal*“¹⁷.

Charisma, charismatik – pojmy, které se v posledních letech dostaly do každodenního oběhu. Rozumíme jim vždycky? Nahlížím do knížky jezuity Sullivana. V první kapitole autor přiznává, že se dostal do úzkých, když mu američtí biskupové zadali úkol prezentovat téma charismatu. Stalo se to během druhého zasedání II. vatikánského koncilu v roce 1963. Nahlédl tedy do uznávaných teologických slovníků a zjistil, že v některých se pojem „charismata“ ani nevyskytl, a samotní koncilní otcové často prezentovali protichůdné názory na toto téma¹⁸.

Jeden z názorů uváděl, že charismata nemají důležitou úlohu v životě současné církve. Jiný, že charismata nejsou vedlejším a náhodným jevem v životě církve, naopak – jsou důležité a hodnotné v budování Mystického Těla. Konečně, Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium* (č.12) říká:

Týž Duch svatý kromě toho Boží lid posvěcuje, vede a zkrášluje ctnostmi nejenom prostřednictvím svátostí a služeb, nýbrž nadto své dary „přiděluje každému zvlášť, jak chce“ (1 Kor 12,11). Rozdává mezi věřící každého stavu také zvláštní milosti, kterými je činí schopnými a pohotovými přijímat různé práce užitečné pro obnovu a další rozvoj církve, a to podle slov: „Ty projevy Ducha jsou však dány každému k tomu, aby mohl být užitečný“ (1 Kor 12,7).

Tedy charisma podle II. vatikánského koncilu můžeme nazvat uschopněním, které bylo darováno milostí a je spojeno s touhou plnit nějakou službu, která se přičiňuje k obnově a budování církve. Z popisu charismat jako „zvláštních milostí“ plyne, že je nemůžeme ztotožňovat s přirozenými schopnostmi. Přirozené dary dědíme po rodičích, ale nemůžeme zdědit milosti.

Jan Pavel II. rozlišil v otcově životě „*talenty mysli a srdce od zvláštního charismatu, který mu Bůh dal*“¹⁹.

Základem pojednání o otcově charismatu bude jeho závěť, která byla napsaná 17. června 1986 v den 44. výročí duchovního narození v cele smrti na oddělení BI katovické věznice. Už v úvodu říká, že, kromě nesčetných jiných darů, obdržel ve svém životě čtyři zvláštní dary, které považuje za největší. Jsou to: 1. dar víry, 2. dar vize živé církve, 3. dar Společenství Neposkvrněné, Matky církve (WNMK), 4. dar úplného odevzdání sebe sama jako daru²⁰.

Celé otcovo pojednání o charismatech uvedeme později, také je rozšíříme některými dřívějšími poznámkami a vlastními úvahami – a prozatím se ještě vrátíme k některým faktům otcova života.

V jeho životě můžeme nalézt několik období, ale rozhodně nejvíce ovlivnil kvalitu jeho života 17. červen 1942. Když v katovické věznici během okupace čekal na výkon trestu smrti (gilotinou), obdržel milost víry a osobního setkání s Ježíšem, Pánem a Spasitelem.

První roky dětství strávil na území nemocnice Spółki Brackiej v Rybniku a Orzeszu, kde jeho otec pracoval jako starší ošetřovatel. Rok narození Františka Blachnickiego patří do období slezských povstání^{21*}. Starší sestra, Ada Kucharska, ve vzpomínkách, nahraných v osmdesátých letech, připomíná fakta o Boží Prozřetelnosti: „*Věřím, že už od dětství byl pod ochranou Boží Prozřetelnosti, protože se nejednou stalo, že se dostal do nebezpečí smrti, ze kterého ho vždy Bůh vyvedl*“ a uvádí podrobnosti²².

Během školních let byl aktivní ve skautingu. Po maturitě, kterou absolvoval s vyznamenáním na gymnáziu neoklasického typu v Tarnovských Horách, absolvoval vojenskou službu. Zde ho překvapil začátek války. Jako voják základní služby se účastnil bojů v září 1939 po napadení Polska Německem. Dostal se do zajetí. Po útěku a návratu do Tarnovských Hor se zapojil do konspirační činnosti v Polské partyzánské organizaci*. Byl zatčen v Zawichoście a držen ve vyšetřovací vazbě v Tarnovských Horách a následně převezen do Osvětimi.

Čtrnáct měsíců pobýval v Osvětimi, z toho devět v trestném oddílu (blok 13). Dvakrát byl uvolněn z SK (Strafkompanie)** jako jeden z mála, kteří přežili toto období. Téměř měsíc pobýval v bunkru, ve kterém později zahynul sv. Maxmilián Maria Kolbe. Když otcova sestra mluvila o tomto období jeho života, vysvětluje důvod trestu bunkru²³:

Bratr plnil funkci SS-Einkäufer, to znamená, že chodil s SS-many do města pro nákup pro jejich rodiny. Využíval tuto příležitost a sháněl léky pro nemocné v táboře. Naneštěstí byl chycen při tomto činu a potrestán bunkrem.

O pobytu v koncentračním táboře sám otec říká, že v takto extrémní životní situaci původní výchovné ideály, které načerpal doma, nestačily. O několik měsíců později se stane zázrak a přesto, že se stane ve vězení, otec ho bude prožívat jako vysvobození prostřednictvím víry.

Zde, jako dvojnásobný odsouzenec, odsouzený lidmi k popravě stětím, a sebou samým k věčné smrti – jsem byl omilostněn dekretem milosrdenství všemohoucího Boha. Když jsem seděl na židličce v rohu své cely a četl knížku, u jedné věty jsem prožil něco takového, jako by v mé duši někdo zapnul elektrický spínač tak, že ji zalilo světlo. Toto světlo jsem hned poznal a pojmenoval. Vstal jsem a začal chodit po cele a opakoval v duši: „*Věřím, věřím*“. To světlo od tohoto momentu nepřestalo ani na chvíli svítit v mé duši, ani na chvíli mě nepřestalo řídit a obrátilo celý můj život k Bohu²⁴.

---

* P. F. Blachnicki se narodil 21.3. 1921 v Rybniku ve Slezsku v početné rodině Józefa a Marie Blachnických (pozn. překl.)

* Polska Organizacja Partyzancka

** trestný oddíl (pozn. překl.)

Tento přelomový okamžik uzavírá první etapu otcova života. V této době se u něho objevují vlastnosti silné osobnosti: odvaha, velká aktivita, vlastenectví. Více se přiklání k prostředí, která jsou nabitá autenticitou a pulsujícím životem (zapojení se do skautingu) a utíká – jak se sám po letech svěřuje – od zformalizovaných úředních systémů. Sestra vzpomíná, jak řekl, že instituce armády je ohlupující²⁵. O jeho náboženském životě v tomto období víme jen málo nebo nic.

„Gratia non tollit naturam, sed eam supponit et elevat“^{***}. K přirozeným vlastnostem mu ještě bude přidáno charisma živé víry a rozhodnutí úplného odevzdání života Bohu v kněžství. Ještě předtím prošel mnoha věznicemi a onemocněl plicní chorobou, která se u něho prohlubovala. Poslední etapou válečného období byla věznice v Lengenfeld u Zwickau, kde byl osvobozen americkou armádou v roce 1945. Chtěl studovat v Římě, ale zvítězil stesk po vlasti.

Začíná se druhé období jeho života a přestože začalo v červnu 1942, mělo možnost se rozvinout teprve po válce, kdy se rozhodl nastoupit do Slezského Duchovního Semináře^{****} v Krakově a začal studovat teologii na Jagiellonské Univerzitě^{*****}. Kolega ze studií říká:

Franek byl jedním ze schopnějších. Zapojoval se do společenského dění. Vzpomínám si, že vedl vědecký kroužek, přednášel referáty, vedl mariánský kroužek. Pamatuji si také, že hrál na housle ... a tedy rozuměl hudbě ...zpíval nám některé pasáže gregoriánského chorálu^{26*}.

Druhé životní období, které vyrůstalo z daru víry, období obrácení, nebral jako zázrak, který působí sám od sebe. V duchovním deníčku v roce 1949 si bohoslovec František napsal:

Obrácení je naroubováním nového, zcela jiného, nadpřirozeného života. Tento život byl naroubován na moji narušenou přirozenost, nenarušil ji ani ji nijak neproměnil (...). Já sám musím projít celým procesem regenerace, pomalého, postupného, organického uzdravení (...). Ale to všechno je jediné působení Boží milosti. Všechno působí Bůh a zároveň všechno dělám já. Ó, jak nepochopitelné tajemství působení milosti!²⁷

Celý duchovní deníček byl nazván Pohledy ve světle milosti^{**}. *Charisma milosti víry, píše otec ještě jednou ve své závěti, 44 let neustále určuje celou dynamiku mého života a je ve mně 'pramenem vody tryskající k životu věčnému'.*

V závěrečné vědecké práci na UJ zkoumá podstatu svatosti hrdinů knížky W. Grabského: *W cieniu kolegiaty*. Práci věnuje jáhnu Zenkovi, osobnímu příteli, který

*** Milost není proti přirozenosti, ale předpokládá ji a pozvedá.

**** Śląskie Seminarium Duchowne w Krakowie

***** Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

* gregoriánský chorál – středověká duchovní hudba spojená především s liturgií a modlitbou (pozn. překl.)

*²⁶ Spojzenia we świetle łaski

náhle a znenadání umírá: *Zenkowi, který mi pomohl pokročit na cestě od Sadoka k Inze, s vděčností Franek*²⁸. V úvodu své práce mezi jinými píše:

Sadok, ve své hrdinské snaze o svatost nezískává žádné výsledky, je zmatený a zmáhá ho pokušení zoufalství. Naproti tomu Inga je tichá, nikdo neví, co vnitřně prožívá, ve velké míře se jí daří sjednotit se s Bohem. (...) V posledním rozhovoru se Sadokem mu ukazuje jeho chyby v úsilí o svatost, ukazuje mu správnou cestu²⁹.

Knězem se stává v roce 1950 s vědomím víry pronikající celý jeho život světlem, které mu dávalo jediný smysl. Nesouhlasí s tehdejší dobou, ve které byla církev zbavena vlivu na společenský život a její působení bylo omezeno jen na kult. Od začátku se v pastoraci zaměřuje na formaci malých skupin. Jsou to početné skupinky ministrantů a pracující mládeže. Dává jim své knížky a zakládá pro ně knihovnu, dohlíží na pravidelnou dvoutýdenní zpověď, organizuje pro ně speciální místnost, jezdí s nimi na výlety a uzavřená duchovní cvičení, pořádá mystéria^{***} Utrpení Páně. Moment přijetí mladých k liturgické službě má povahu slavnosti ve farnosti. V první farnosti v Tychach si pamatují, že v místnosti pro mládež sloužil mši sv. při oltáři, který byl obrácený „tváří“ k lidem. Podobně tomu bylo v několika farnostech, ve kterých působil jako kaplan³⁰.

---

^{***} drama s biblickou tematikou, často pašije (pozn. překl.)

III. Charismatické dary P. Františka Blachnického

Nechtěl bych pokračovat v tomto pojednání podle životních událostí, ale chci se soustředit na úrovni charismat. Některá fakta ze života stejně bude zapotřebí uvést, ale uvidíme toho „násilníka Božího Království“ zřetelněji v souvislosti s Božími plány – Bohu totiž vždy přisuzuje vedoucí vliv.

Otcova závěť ze 17. června 1986 nám poslouží jako základ k úvahám o jeho charismatech.

Ve svém životě jsem obdržel čtyři neobvyklé dary, které, podle své současné rozlišovací schopnosti, považují za největší. Prvním darem je víra, která mi byla dána v jednom momentu toho památného dne jako nová, nadpřirozená skutečnost, jako úplně nové, ne lidskou silou rozsvícené světlo, které svítí dokonce i tehdy, když ještě neosvětluje žádný předmět a trvá v tichosti, nerušeně jako hvězda, svítí v temnotách a sama je temnotou. Tato skutečnost víry od oné chvíle 44 let neustále určuje celou dynamiku mého života a je ve mně „*pramenem vody tryskající k životu věčnému*“. Nikdy v tomto období jsem neprožíval pochybnosti ohledně víry a nikdy jsem neměl jiné cíle a snahy, zájmy než ty, které vycházely z víry a směřovaly k Otci skrze Syna v Duchu svatém, v realizaci velkého plánu spásy. Všechna rozhodnutí byla motivována vírou. Víru jsem přitom vždy chápal jako osobní rozhodnutí založené na sebeodevzdání, a mé nasazení – alespoň v rovině úmyslu – bylo nedělitelné.

Současně jsem si vždy byl (a jsem) vědom, že moje služba víry není čistá, že je v mém nitru poskvrněná pýchou, sebestředností, touhou být a vlastnit pro sebe. Nikdy jsem vlastně neučinil nic, co by bylo v Božích očích čisté, co by vyjadřovalo bezpodmínečnou lásku. Ale vždy jsem si této nedokonalosti byl vědom a toužil jsem se vnitřně očistit. Dlouho to trvalo, než jsem poznal, že dokonce ta touha po očistění není čistá a vyžaduje očistění. Ale stesk po lásce trval celou dobu – a to byl také plod víry, která se rozvíjela směrem k lásce, svému naplnění.

Celých 44 let mého života – to byl jeden výkřik, volání touhy po lásce, očistění. Mnohokrát to bylo hlasité volání mezi slzami, výkřik duše mučené vězením vlastního „já“. Ono „*toužím*“, které trvá a zesiluje se – to je velký dar mého života pocházející z daru víry. Nevím, kdy Pán zasytí tuto touhu – jestli ještě během života nebo až po smrti! Ať se stane Jeho vůle! Ale i „*obrácení lásky*“ se musí uskutečnit – to je jisté! Neboť Duch nemůže rozněcovat touhu, kterou by nechtěl nasytit.

Celá moje vnitřní problematika minulých 44 let byla také určována vírou, byly to etapy na cestě víry³¹.

Upřímnost vyznání, tím větší, že v závěti připomíná nám, kteří otce léta známe, různé situace z jeho života, ve kterých nás povzbuzoval svým pokojem, důvěrou a rizikem víry. Nejvíce o tom mohou svědčit členky WNMK. Některé se připojily k otcově práci už v padesátých letech, a i když se, stejně jako mnoho dalších osob, také řídily rozhodnutím víry a spolupracovaly s ním, mohou uvést nejednu životní

situaci, ve které jako by docházelo ke konfrontaci síly víry. Říkali mu, že je nevyhlášeným vizionářem, varovali ho před nejděním člověkem, který se pohyboval kolem něho, a přece čas ukázal, že vizionář není utopista. Stále se v jeho životě vyskytovala nová fakta, jak v oblasti výchovné, tak v oblasti materiálních potřeb.

V roce 1979 během Ekleziologického týdne KUL* byl otec požádán, aby přednášel na téma: *Křesťan – člověk rizika*. Jeho vystoupení můžeme shrnout do tvrzení, že víra nemůže být jiná než odvážná, osvobozená od strachu, důsledná vzhledem k požadavkům autentického evangelia. Pastorce pokulhává, pokud nejsou předkládány požadavky víry, evangelijní maximalismus. Na začátku kněžské práce volal k dětem:

Nemůžeme souhlasit se stylem náboženského života podobajícím žábám, které žijí v bahně a jenom občas se vynořují, aby načerpaly vzduch, a zase skočí zpátky do bahna. Jsme všeobecně povoláni ke svatosti.

V téže výpovědi připojuje druhou vlastnost odvážné víry:

Jde o odvahu zapojit se do díla bez prostředků, především materiálních, (...) prostředky musí být úměrné cíli (...) pokud se zapojím do nějakého díla tak říkajíc „ve společnosti s Bohem“, musím brát vážně Boha jako „společníka“ a do zamýšleného díla „započítat“ Jeho možnosti. A konečně třetím nezbytným prvkem víry je svoboda.

Jedno jeho tvrzení je už všeobecně známo: *Když se rozhodujeme pro nějakou věc, nikdy se neptejme: Můžeme? Ale ptejme se: Je toho zapotřebí?* Člověk s vírou je osvobozen od strachu, od závislosti svého působení na vnějších podmínkách.

Vždy jsme se snažili dělat to, co se mělo dělat v určitém momentu, co vyplývalo z nějaké vnitřní logiky víry, co vyžadovala situace. Je třeba, abychom udělali takový a následující krok, pokud chceme brát vážně křesťanské povolání ... . Když to, co děláme je dobré, když za námi stojí Boží zákon a zákon potvrzený mezinárodními úmluvami, a také naším zákonodárstvím, tak bychom to měli dělat, ale musíme být připraveni nést důsledky (...). Pokud jednám ve shodě s pravdou, tak jsem svobodný³².

Všechna otcova životní rozhodnutí – od rozhodnutí z roku 1942 v hitlerovském vězení stát se knězem, až po poslední rozhodnutí z osmdesátých let podporovat práci formačně-rekolekční polskou pastoraci – byla učiněna v důvěře a připravenosti víry. Žádný dům hnutí nebyl koupený z naspořených peněz, protože nikdy žádné nebyly, ale přicházely jako něčí nabídka, kterou otec s vírou rozlišoval a počítal s tím, že se finance najdou, pokud to je vůle Boží. Rozhodnutí pracovat na KUL a později

---

* KUL - Katolicki Uniwersytet Lubelski – Katolická univerzita v Lublinu – P. F. Blachnicki tam studoval a později přednášel, podílel se na založení Institutu Pastorální Teologie, inicioval Studium pastorálně-liturgické... (pozn. překl.)

rozhodnutí odejít z KUL vyrůstaly ze stejného důvodu: z víry, že má tímto způsobem možnost realizovat nejen sebe, ale i vizi koncilní církve.

Druhým darem je dar vize „živé církve“ jako všezahrnujícího programu života a jednání.

V rámci tohoto daru musím zmínit dar druhého studia teologie – s mými pracemi: licenciátem, doktorskou a habilitační prací. Nešlo v nich o získávání vědy pro vědu nebo vědeckých titulů. Byla to příležitost k naplnění potřeby prohlubování, konfrontaci vnitřní vize, která dozrávala se zkušenostmi, které vytvářely problémy a otázky.

Později jsem nikdy necítil potřebu „opravování“, doplňování výsledků tohoto studia – ale výsledky vstoupily do programu realizace do konce života.

S tím se pojí druhý velký speciální dar: dar II. vatikánského koncilu a jeho vize církve – *Communio*. Vstřebání této vize a přijetí jako základ působení.

Toto jednání je obsaženo v charismatu Hnutí Světlo-Život, hnutí živé církve „*ekleziologie Vaticanum II přeložené do jazyka určitého hnutí a jednání*“ (kard. Karol Wojtyła). Přinejmenším od roku 1963 (první mládežnická oáza ve Szlachtowej) ve mně trvá – a nijak zásadně se nemění, jenom dozrává, organicky se rozvíjí – ta prazvláštní „entelechie“* – jako by mě vnitřně vedla – vize církve, která se stává živou církví prostřednictvím vtělení se do konkrétních společenství. Roky 1969 až 1981 jsou zvláště obdobím neobvyklého vývoje hnutí.

Když se dívám na jeho vývoj, plody, na tuto realitu v životě církve v Polsku, nemohu v tom nevidět dar – charisma. To jsem si sám nevymyslel, já jsem to nestvořil, ale bylo mi to dáno a dáno jako úkol. Byly v tom i mé vlastní, nezralé nápady, často jsem tomuto dílu překážel, jak to jen šlo. Ale právě skutečnost, že navzdory tomu ono trvalo a rozvíjelo se podle určité stálé, vnitřní logiky, svědčí o tom, že je to dar.

Za tento velký dar mého života, za to, že jsem se mohl stát nástrojem v tomto díle – ať zní chvála Otci skrze Syna v Duchu svatém!

A pokud bych měl něco předat a chtěl bych něco předat v mé duchovní závěti – je to právě tento dar – charisma Světlo-Život. Pochopení, zamilování si tohoto daru, věrnost charismatu pro obnovu tváře církve – Kristovy Snoubenky – Nového Jeruzaléma, který sestupuje z nebe na zem.

Kdyby mi Pán dovolil ještě žít a působit, toužil bych po jednom – abych mohl účinněji a plodněji ukazovat uprostřed současného světa krásu a velikost Tajemství Církve – svátosti, to znamená znamení a nástroje jednoty všech lidí³³.

V každém období dějin církve Duch svatý realizuje všeobecnou spasitelnou Ježíšovu vůli prostřednictvím jednotlivých lidí. Dříve než zahrnul všeobecnou církev v naší době závanem učení II. vatikánského koncilu, připravil osoby a centra

---

* entelécheia = působení – nehmotná „životní síla“, vitalita (pozn. překl.)

teologické, biblické, liturgické a katechetické obnovy. Polské oázy, jedny z mnoha ekleziálních hnutí v současné církvi, se zrodily z pastorálních zkušeností polského kněze padesátých let*, za určitých vnitřních těžkostí a vnějšího útisku. V době, kdy práce nejednoho horlivého polského kněze byla poznamenána známkami konspirace, protože „si to žádala doba a rozum“, otec František, jakoby navzdory době a rozumu organizoval veřejně a otevřeně nejdříve Oázy Božích Děti v padesátých letech, Oázy Neposkvrněné a Oázy Nového Života – to znamená mládežnické oázy v šedesátých letech, a nakonec Oázy Živé Církve zahrnující všechny stavy na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. V poslušnosti vůči Duchu svatému zorganizoval centrum liturgické obnovy v Krościenku, kde se kněží a liturgická služba z většiny diecézí a společenství stávali opravdovými animátory obnovy. Současně jako odborný asistent společně s druhými přibližoval koncilního ducha prostřednictvím přednášek pořádaných na mnoha místech v Polsku. Články v liturgickém bulletinu z oblasti pastorální teologie a katecheze rozšiřují oblast působení tohoto charismatu.

Sám patřím k pokolení kněží, kteří přijali kněžské svěcení ještě před koncilem. Ale můj hlad po nových věcech v církvi byl nasycen teprve na přelomu šedesátých a sedmdesátých let díky oáze v Krościenku, nejprve oáze pro kněze, kde jsem uviděl a zakusil, čím vším může být ve mně a prostřednictvím mě živá církev, a později v sedmdesátých letech díky mládežnickým oázám a také učitelským oázám. Daly mi jistotu, že tato cesta formace v Hnutí Světlo-Život je dozráváním osobní víry a zakoušením církve–společenství nesrovnatelně účinnějším než tradiční pastorační práce. Je to charisma, Boží dar, je třeba, abych mu byl věrný – napadlo mě tehdy.

Těsně před zrodem nové etapy Oázy Živé Církve v šedesátých letech, ještě před koncilem, musel otec přijmout ještě jednou vězení, přinejmenším kvůli dvěma cílům: osobnímu očištění a posílení víry a veřejnému odhalení politiky prolhané ideologie, která hlásala hesla péče o člověka, ale reálně vlastně likvidovala dílo společensky prospěšné – Kruciátu Střízlivosti. Charismatic napsal z vězení svému biskupu Stanisławu Adamskému:

Vědomí, že Kristus potřebuje své kněze také na takových místech, způsobuje, že jsem spokojený se svým údělem. Bohu díky, že mě ve vězeňské cele neopouští vnitřní pokoj a radost. Fyzické, vnější podmínky dnešního vězení nejsou těžké pro lidi, kteří prošli hitlerovskými věznicemi a tábory (...). Nikdo, dokonce ani ve vězení, nám nemůže vzít „svobodu Božích dětí“. Vězení, zdi a mříže nemohou zabránit setkávání s Bohem, právě opačně, On je zde bližší než kdekoli jinde. Jistě

---

* Situace během komunismu v Polsku byla následující: Masový katolicismus, k němuž se hlásilo více než 90 procent národa, a jeho sepětí s národním cítěním učinily prakticky nemožnou perzekuci katolické církve ve větším rozsahu. Komunistický režim nejprve uzavřel r. 1951 s katolickými biskupy dohodu, v níž se zavazoval respektovat náboženskou svobodu. Slib ale nedodržel, v rozporu se zněním dohody začal zavírat kláštery a rušit církevní školy. Když primas kardinál Stefan Wyszyński hlasitě protestoval, byl r. 1953 odvezen policií do internace. Tentýž osud potkal některé další biskupy. K jejich návratu došlo r. 1956, kdy v Polsku proběhla demokratizace společnosti pod vedením stranického vůdce Gomulky. Ten však se nakonec nechal zastrašit sovětskou hrozbou a vrátil se zpět k teroristickým metodám. Došlo k novému napětí mezi státem a církví, režim se však neodvážil zatknout jediného biskupa. V Polsku celkem svobodně fungovaly katolický tisk a vydavatelství, v církevních prostorách se svobodně vyučovalo náboženství, v provozu byly i katolické školy, dokonce i Katolická univerzita v Lublině. (pozn. překl.)

nikde se kněz nemodlí Denní modlitbu církve, růženec, křížovou cestu s větším soustředěním a s větší zbožností než ve vězeňské cele. Svůj pobyt ve vězení beru jako duchovní cvičení³⁴.

Idea střízlivosti, zrozená a realizovaná oproti v Polsku stále silnější metle pijáctví a alkoholismu, se vrátí s větší intenzitou v již rozvinutém oázovém hnutí na začátku pontifikátu Jana Pavla II.. Bude odpovědí na papežovu výzvu:

Prosím, chtějte se postavit proti všemu, co zotročuje lidskou důstojnost a ponižuje mravy zdravého společenství, co může časem až ohrožovat jeho existenci a společné dobro³⁵ ...

Kruciáta osvobození člověka, jak byla nazvána v roce 1979, je vkomponována do celku formace zralého křesťana a člena společenství živé církve. Je něčím více než abstinencí. Motivace příslušenství k ní neplyne pouze z přirozených popudů, ale je důsledkem dřívější evangelizace, která je chápána jako dar získané svobody Božích dětí a úkol dát svědectví:

„Odložte dřívější způsob života, staré lidství, které hyne klamnými vášněmi, obnovte nové lidství, stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy.“ (Ef 4,22-24) Svoboda Božích dětí má pronikat oblasti lidského života, osvobozuje od strachu, vyrůstá z Kristova kříže, na kterém Spasitel svědčil o pravdě, že jsme Božími dětmi, a Boží láska, která z ní plyne, může přesvědčit dokonce nepřátele³⁶.

Otec František patří ke špičce polské teologie osvobození. Vyjadřuje ji hlavně program: Pravda–Kříž–Osvobození*. I když to protivníci církve chápou opačně, ve své podstatě se opírá o křesťanské společenské učení a má společné vlastnosti s hnutími osvobození bez násilí.

Druhé otcovo charisma, o kterém hovoříme – vize živé církve – které je realizováno pomocí Hnutí Světlo–Život, má tři výrazné etapy formace: evangelizace – nesoucí s sebou program osvobození, katechumenát – tříletá škola Kristových učedníků a diakonie jako dozralá služba v církvi podle rozlišených vlastních schopností. Tato vize živé církve se má realizovat v konkrétní farnosti. Prozatímní obraz farnosti ve velké míře představuje spíše tridentský model, ve kterém dominuje jeden podnět pastorační – kněz. Kněz a věřící potřebují nové povědomí shodující se s vizí II. vatikánského koncilu**. Důležitou roli v tomto procesu hraje evangelizace

---

* služba plnému osvobození člověka a národa formou hlásání a uskutečňování Pravdy se zřeknutím se jakéhokoli násilí, bez nenávisti, v duchu lásky a milosrdenství (pozn. překl.)

** „Pokoncilní farnost“ by měla fungovat jako společenství, ve kterém lidé přecházejí od pasivního postoje a smýšlení o církvi v kategorii „oni“ k pozici spoluvytváření společenství a smýšlení v kategorii „my“.

Christifideles laici 26b, Jan Pavel II.: Farnost se (...) nikdy se nezakládá v první řadě na strukturu, území nebo budově, ale je to především Boží rodina, společenství bratří proniknutých jedním Duchem, "bratrský a pohostinný dům rodinného spoluzití", "společenství věřících". Farnost se konečně zakládá na jisté teologické skutečnosti, Neboť je to společenství eucharistické. To znamená, že farnost je společenství schopné slavit eucharistii, v ní se nachází živý kořen, jímž je farnost vytvářena, a také svátostné pouto jejího plného společenství s všeobecnou církví. (pozn. překl.)

realizována skupinou laiků s knězem^{***}. Svědectví víry, které hlásají, se stává prvním znamením jejich zodpovědnosti za její vývoj³⁷.

Otec František se v roce 1980 spoléhal na několik tisíc animátorů hnutí, o které bude možné opřít plán Velké evangelizace *Ad Christum Redemptorem*, který počítá s tím, že se radostná zvěst pomocí natočeného Evangelia sv. Lukáše dostane ke každému Polákovi.

Základním cílem široce pojaté evangelizace bylo dovedení evangelizované osoby k přijetí Krista jako osobního Pána a Spasitele. Toto chápání víry se lišilo od tradičního, často zformalizovaného chápání, které se zúžilo na vnější náboženské zvyky. Inspirací k evangelizaci *Ad Christum Redemptorem* byl dokument Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*^{*} a první promluva Jana Pavla II., a také kontakty s evangelizačními hnutími.

Čas potvrdil intuici otce Františka, protože motivace víry nezdůvodněné rozhodnutím pro Krista nevydrží zkoušku času.

Třetím darem je dar SNMC. Je to dar tak veliký, že bych ho postavil – pokud jde o významnost v mém životě – vedle druhého daru – charismatu Hnutí Světlo–Život. Však jedno od druhého nelze oddělit.

Vznik, rozvoj SNMC, život v neustálém dialogu s ním opírajícím se o jeho diakonii – je fascinujícím dobrodružstvím mého života. Začalo se téměř současně s mou cestou kněze. Je to jako cesta Marie, Služebnice Páně, po boku Krista – Kněze. Bylo by drzé, kdybych řekl, že SNMC je „dílem mého života“. Protože jsem přece udělal vše, abych je zničil. Její věrné trvání – navzdory mým charakterovým vadám a chybám, které by mohly toto dílo zmařit – je zřejmým důkazem, že je to dílo Neposkvrněné, Matky Církve, dílo potvrzené v Božích plánech.

A kolik jsem já od tohoto společenství obdržel milostí, pomoci, podpory, útěchy a radosti! Je to příběh sám o sobě, o kterém by bylo možné napsat knihy!

Bez existence tohoto společenství by nebyl možný vznik Hnutí Světlo–Život.

Za toto dílo budiž dík zvláště Neposkvrněné, Matce církve! Je to její zvláštní dar pro můj život!

Toto společenství mě doprovázelo na cestě mého života jako dobrý anděl strážný! Do jeho rukou také vkládám závěť svého života³⁸.

SNMC je již potvrzen církví a přijat podle diecézního práva laickým institutem zahrnujícím kolem 70 osob. Žijí podle evangelijních rad a apoštolské úkoly jsou těsně spojeny s oázovým hnutím. Oba názvy: Neposkvrněná a Matka církve odrážejí

---

^{***} *Christifideles laici* 27, Jan Pavel II.: Laici musí být stále víc přesvědčeni o mimořádném významu apoštolské angažovanosti ve své farnosti. K tomu koncil s plnou autoritou říká: "Farnost je viditelným příkladem společného apoštolátu tím, že spojuje v jednotu všechny lidské odlišnosti, které se v ní vyskytují, a začleňuje je do církevní univerzality. Ať si laici zvykají pracovat ve farnosti v nejtěsnějším spojení se svými kněžími; po společné úvaze přinášet do církevního společenství k prozkoumání a řešení problémy vlastní i problémy světa a otázky související se spásou lidí a podle svých sil podporovat všechnu apoštolskou a misijní iniciativu své církevní rodiny." (pozn. překl.)

^{*} *Evangelii nuntiandi* – Hlásání evangelia, Apoštolská exhortace Pavla VI z 8. prosince 1975 (pozn. překl.)

mariologii hnutí. Marie je Neposkvrněnou Snoubenkou Slova a proto je Matkou. Přijetí v Lásce Ducha svatého, v plné poslušnosti Otcovu Slovu, Jeho Synu je základem Mariina mateřství. Následování Marie v Jejím snoubeneckém odevzdání se Slovu zaručuje naši víře její plodnost, mateřství víry.

Mariiným ctitelem byl otec František vlastně od počátku své obrácené víry. V semináři vedl mariánský kroužek a byl znám jako Její ctitel. 9. května 1949 ukončuje poznámku slovy: *O to se má opírat má důvěra Marii. Čím se budu cítit ubožejší a horší, tím více budu muset důvěřovat Marii. Deo gratias*³⁹! Pobyt v Niepokalanově v době vyhnání katovických biskupů měl zásadní vliv na prohloubení pochopení role Neposkvrněné v plánu spásy. Od začátku jí svěruje Kruciátu Strízlivosti, a čtrnáctideník této Kruciáty nazval: Neposkvrněná vítězí.

Dopisy z vězení z roku 1961 určené společenství se vždy začínaly slovy: „Marie!“ a končí pozdravem: „*Regnum Christi – Per Immaculatam!*“ Jejich obsah vždy osciluje kolem Marie. Otec stále doporučoval při každé prožívané těžkosti modlitbu Magnificat. V prvním dopise po uvěznění, v březnu 1961, píše na začátku:

Doufám, že Neposkvrněná učinila, že jste s klidem a v odevzdání se Její vůli přijaly vše, co se stalo, a že jste nezapomněly odříkat „Magnificat“ (...). Není Ji také třeba příliš obtěžovat prosbami o osvobození – raději to nechat na Ní – a prosit o lepší a důležitější věci⁴⁰.

Oázy se od počátku konají podle plánu patnácti růžencových tajemství. Den odevzdání díla oázy a hnutí Neposkvrněné, Matce Církve nazval konstitutivním aktem hnutí. Poslední místo svého pobytu a práce – Carlsberg, chce zaměnit na svatyni Jitřenky Svobody, Pramene Světla-Života. Den jeho smrti se sešel s dnem Oblastní kongregace odpovědných Hnutí Světlo-Život*, která se konala v Čenstochové na Jasně Hoře. Pro dědice jeho díla to bylo Mariino znamení a Její ujištění, že po tomto vyhnání mu ukázala Ježíše, požehnaný plod svého života.

Čtvrtý dar - je dar učinění sebe úplným darem. Tento dar jsem zakoušel během posledních let, zde v Carlsbergu. Je to plod temné noci smyslů a ducha, která ještě trvá. Tolik už jich bylo – těch nocí. Ty křížové cesty v okolních lesích. Putování k prameni Mare, k hoře Moria, na horu Nebo**. Prožívání umírání v Getsemanské zahradě a umírání na Golgotě. „Mystické ukřížování“ v Bad Mergentheim. Během toho se vědomí a vůle „prodíraly“ (a prodírají) k posledním, nevyhnutelným, jistým věcem, k vlastní smrti! Existenciální „Amen“ vlastní smrti – v přesvědčení a víře, že smrt je tím největším a vlastně jediným „dílem“, které mohu „vykonat“ během svého života! Protože pouze smrt nemůže být narušena „vlastněním“ sebe.

---

* Krajowa Kongregacja Odpowiedzialnych

** přirovnání k horám v Izraeli: hora Moria – tam šel Abrahám obětovat svého syna (Gen 2,22) – O. František obětoval Bohu vše, oč usiloval.

hora Nebo – z této hory Mojžíš uviděl zaslíbenou zemi, ale nevešel do ní (Dt 32,49) – O. František si uvědomil, že ve svém životě už nestačí realizovat svou vizi (podle Trzy nawrócenia, ks.Franciszek Blachnicki) (pozn. překl.)

Nejednou jako Job jsem proklínal „v pekle milosrdenství“ hodinu, ve které jsem byl počat.

Tyto stavy jsou nesnesitelné – a přesto jsou to hodiny, nejcennější dary. Zde Pán, který „vydal Sebe“ za mne, mě učí odevzdávat Jemu sebe! A pouze v tom se může vyplnit smysl mého života!

Proto chvála Tobě, Bože Nepochopitelný, za to světlo temných nocí, které jediné mě může vrátit Tobě⁴¹!

Čtvrtý dar nás uvádí do nejintimnějšího nitra duše otce Františka. Upřímnost vyznání a touha po úplném vítězství Boží lásky v jeho životě nám připomínají vyznání svatých a mystiků. Překvapilo nás to? Kdo má přístup k jeho prvním duchovním zápiskům, ten nachází časté souboje světla s temnotou, nocí smyslů s duchem, života se smrtí. A já jsem si na první kněžské oáze zapamatoval větu, kterou otec častokrát opakoval: „(...) *člověk (...) může sám sebe plně nalézt jen v opravdovém darování sebe samého.*“ (Gaudium et spes 24)

Druhé charisma: živá církev, Hnutí Světlo-Život, ani třetí: SNMC by nebylo bez toho čtvrtého: touhy sebedarování. V něm se naplňuje evangelijní podobenství o znu, které přinese stonásobný užitek, když nejdříve odumře. Na kříži, který stojí na Otcově hrobě v Carlsbergu je napsána Pavlova věta: „*zamiloval si mě a sebe samého odevzdal za mne*“. Zde je pramen, ze kterého čerpal zároveň touhu i sílu darovat svůj život Tomu, od kterého ho přijal ...

Odtud pro nás kříž s biblickými slovy v řečtině ΦΩΣ-ZΩΗ je navíc spojen se jménem a příjmením zakladatele Hnutí Světlo-Život.

IV. P. František Blachnicki zakladatel Hnutí Světlo-Život

Závěrečná úvaha o životě a charismatu zakladatele Hnutí Světlo-Život vychází z otázky, kterou si často klademe: jak by se dnes zachoval otec František? Inicioval by dříve než bylo Radio Maryja rádio Oáza nebo dokonce katolickou televizi? Jak by využil právo sdružovat se nebo právo na hospodářskou činnost? Nepřičinily by se jeho zkušenosti jako společníka ke vzniku politické strany? Nabízejí se mnohé otázky plynoucí z aktuální situace, jako na příklad vliv na vyučování, potřeby rodiny nebo široká přítomnost v masmédiích. Našel by nový přístup k mládeži, k nové situaci v katechizaci, k narůstajícímu počtu závislé mládeže ... kolik otázek bychom si ještě mohli klást?

Aktivita a realizace mnoha otcových vizí jsou všeobecně známy. Kladení otázek nepřítomnému nemá smysl. Ale nabízí se domněnka: pokud mohl v době bezpráví tolik udělat, co by teprve mohl udělat v době navrácení lidských a občanských práv. Výše uvedená myšlenka se nepotvrdila v posledních letech jeho života. Byl ve státě, ve kterém právo formálně umožňovalo mnoho aktivit. A přesto se mi v roce 1986 svěřil, že „v Polsku jsem neměl problémy s penězi a zde se mi nejhůř shánějí peníze...“ a dodal: „Prozřetelnost zde funguje jinak.“

Hlavní motivace k jednání otce Františka plynula z víry v Boží Prozřetelnost. Neodrazovaly ho těžkosti, kterých měl v posledních letech, jak jsem už vzpomněl, velmi mnoho. Uměl je vztahovat na sebe samého, bral je jako výzvu k osobní svatosti. Věděl, že ho čeká poslední obrácení lásky. Dříve prožíval obrácení víry, obrácení naděje, teď se přibližoval konec „obrácení lásky“, tzn. nechtít nic pro sebe, ale souhlasit z lásky k Bohu s úplným obnažením⁴².

Poměrně všeobecně je známá jeho hlavní zásada vystihující jeho vnější aktivitu: neptejme se, co můžeme dělat, ale ptejme se, co je potřeba udělat⁴³.

Přinejmenším souběžně s výše uvedeným moudrým výrokiem je třeba připomenout normu, která formovala jeho vnitřní život: „Bůh po nás nic nechce, On chce především nás“.

Během 11-ti let od smrti otce František Blachnického* bylo možné slyšet názor, že oáza už nemá takovou sílu působení, jakou měla za života zakladatele. Druzí s určitou velkorysostí poukazují na existenci nových forem organizace, nových možností působení, zatímco dříve oáza neměla konkurenci.

Pro nás zůstává otázkou, v jaké míře nadále uskutečňujeme výzvu obsaženou v díle otce Františka Blachnického – to znamená ve Hnutí Světlo-Život. Jak cíl hnutí, kterým je výchova nového člověka v rovině osoby a církevních společenství, tak i jeho formační období, kterými jsou evangelizace, katechumenát a diakonie – služba ve společenském životě – jsou pořád aktuální.

Současná doba je nesrovnatelná s tou, ve které žil otec František. Ale v každé době si člověk může vybrat ze stejných věcí: dobro nebo zlo, pravdu nebo lež, svobodu nebo otroctví. Je dnes hranice rozdílů čitelnější? Neroste snad počet lidí ztracených, závislých, znechucených životem?

---

* Polská předloha tohoto překladu byla vydána v roce 1998 (pozn. překl.)

Úkol ukazovat světlo pro život je stále aktuální. Světlem je lidský rozum, jeho schopnost a potřeba odhalování pravdy, světlem je lidské svědomí a jeho schopnost přijímat dobro a odmítat zlo, světlem je Boží Zjevení a jeho Plnost – osoba Ježíše Krista, Spasitele člověka, konečně pátým pramenem světla pro lidský život je církev – „světlo národů“.

Nepochybně pro nás zůstane služebník Boží otec František Blachnicki věrným svědkem jednoty Světla a Života. Poukázal na dar rozumu a svědomí jako na první prameny světla a teprve po nich na Boží Zjevení, na Osobu Spasitele a svatou církev⁴⁴ – je to pro nás dodatečným ponaučením tohoto neobvyklého charismatika, u kterého byly přirozené dary a dary milosti ve velkém souladu, nebyly protichůdné, ale úžasně se doplňovaly. Polské oázové hnutí obnovy, které zahrnuje mládež, děti i dospělé, duchovní i laiky, si nadále může brát příklad z osoby otce Františka Blachnického, který rád čerpal z formačního obsahu Hnutí Světlo-Život, které sám založil.

Literatura

- ¹ Srov. Ks. F. Blachnicki, *Istotne cechy ruchu eklezjalnego*, v: Charyzmat „Światło-Życie“, Texty podstawowe, Krościenko 1987, s.3-26
- ² Srov. Ks. F. Blachnicki, *Prawda, Krzyż, Wyzwolenie, Ku polskiej teologii wyzwolenia*, Maximilianum, Carlsberg 1985, s. 315n.
- ³ Srov. G. Wilczyńska, *Ks. F. Blachnicki 1921-1987*, Światło-Życie 1991, s.12.
- ⁴ Srov. CHSWN, *Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów* (Biuletyn informacyjny), Maximilianum, červenec 1984
- ⁵ *Manifestacja końcowa Marszu Wyzwolenia Narodów, Deklaracja końcowa*, „Prawda-Krzyż--Wyzwolenie“, Dwumiesięcznik programowy, Nr 3(10) Listopad-prosinec 1983, s. 45.
- ⁶ Srov. Ks. F. Blachnicki, *Spojrzenia w światło łaski, Kartki wyrwane z pamiętnikadla dusz na drodze do oczyszczenia*, Światło-Życie 1987, s. 78.
- ⁷ Ks. F. Blachnicki, *Testament*, (v:) Gwałtownik Królestwa Bożego, Lublin 1994, s.19.
- ⁸ Historická nepresnosť. Kruciáta vznikla teprve v červnu 1979 (poznámka autora polské verze P. H.B.)
- ⁹ M. Przewczewski, *Niektóre nurty polskiego katolicyzmu*, Różnorodni czy poróżnieni, KAI, Nr 49 (299), wtorek, 9 grudnia 1997, s. 27
- ¹⁰ Jan Paweł II, Kraków, „Anioł Pański“, v: Jan Paweł II w Polsce, Przemówienia, Homilie, Kraków 1997, s. 171-172
- ¹¹ Archiwum Procesu Beatyfikacyjnego, Katowice.
- ¹² Jan Paweł II, *Telegram przesłany 28 lutego 1987 r. na ręce ks. Bp. Szczepana Wesolego*, „Biuletyn Nadzwyczajny Ruchu Światło-Życie“, chybí datum a místo vydání.
- ¹³ Srov. K. Brodzki, J. Wojna, *Oazy, Ruch Światło-Życie*, Warszawa 1988.
- ¹⁴ Srov. *Księga Jubileuszowa Duszpasterstwa Polskiego w Niemczech*, red. Ks. František Mrowiec, Würzburg 1995.
- ¹⁵ Ks. F. Blachnicki, *List do bpa Damiana Zimonia z 24 X 1986 r.* Archiwum Procesu Beatyfikacyjnego, Katowice.
- ¹⁶ Ks. F. Blachnicki, *Pamiętnik duchowy*, nepublikováno.
- ¹⁷ Srov. Jan Paweł II, *Telegram*, citováno výše.
- ¹⁸ Srov. F. A. Sullivan, *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna*, Warszawa 1986, s. 10.
- ¹⁹ Srov. Jan Paweł II, *Telegram*.
- ²⁰ Srov. Ks. F. Blachnicki, *Testament*, s. 19-22.
- ²¹ A. Wodarczyk, *Ks. František Blachnicki – życie i działalność w latach 1921-1961*, Katowice 1993, mps, s.8.
- ²² Srov. A. Kucharska, *Wspomnienie*, v: *Odważny wiarą*, Ks. František Blachnicki w naszej pamięci, Lublin 1992, s. 13.
- ²³ Tamtéž, s. 16.
- ²⁴ Ks. F. Blachnicki, *Spojrzenia w światło łaski*, s. 78.
- ²⁵ A. Kucharska, *Wspomnienie*, v: *Odważny wiarą*, s. 14.
- ²⁶ Ks. T. Jaskółka, *Wspomnienie*, tamtéž, s. 25-26.
- ²⁷ Ks. F. Blachnicki, *Spojrzenia w światło łaski*, s. 9.
- ²⁸ Ks. F. Blachnicki, *Świętość w świetle filozofii religii, Studium fenomenologiczne na tle powieści Władysława Grabskiego „Wcieniu kolegiaty“*, Lublin 1997.
- ²⁹ Ks. F. Blachnicki, *Świętość w świetle filozofii religii*, s. 11-12.
- ³⁰ Srov. D. Seweryn, *Wspomnienie*, ve: *Odważny wiarą*, s. 35.
- ³¹ Ks. F. Blachnicki, *Testament*, s. 19-20.
- ³² „Powściągliwość i praca“, 1987 nr 5.
- ³³ Ks. F. Blachnicki, *Testament*, s. 20-21.
- ³⁴ Ks. F. Blachnicki, *List do bpa S. Adamskiego, 26 marca 1961 r.*, rkp, Akta Kurii Archidiecezjalnej w Katowicach.

³⁵ *List Jana Pawła II do Polaków*, ve: Pierwsze dni pontyfikatu Jana Pawła II, Warszawa 1983, s. 169.

³⁶ Ks. F. Blachnicki, *Problem alkoholizmu w świetle teologii wyzwolenia* ve: Charyzmat „Światło-Życie“, Teksty podstawowe, Krościenko 1987, s. 91n.

³⁷ Srov. Ks. F. Blachnicki, *Ewangelizacja według planu Ad Christum Redemptorem*, cz. III, Światło-Życie, (b.m.r.w.).

³⁸ Ks. F. Blachnicki, *Testament*, s. 21-22.

³⁹ Ks. F. Blachnicki, *Spojrzenia w świetle łaski*, s. 11.

⁴⁰ Ks. F. Blachnicki, *Listy więzienne*, (24 marca 1961), WNMK 1990, s. 1.

⁴¹ Ks. F. Blachnicki, *Testament*, s. 21-22.

⁴² Ks. F. Blachnicki, *Trzy nawrócenia*, Katowice 1997, s. 74-75.

⁴³ Ks. F. Blachnicki, *Świadectwo niepokornego*, ve: Prawda-Krzyż-Wyzwolenie, s. 11.

⁴⁴ Srov. Ks. F. Blachnicki, *Katecheza Światło-Życie*, ve: Oaza Rekolekcyjna Diakonii Ruchu Światło-Życie, Wydanie II, Światło-Życie 1987, s. 25-36.

Citace z dokumentů II. vatikánského koncilu:

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/index.htm

JAN PAVEL II, *Christifideles laici* – www.kebrle.cz/katdocs.htm

Citáty z Bible: Česká Biblická Společnost, Bible Český ekumenický překlad, 1995

Poznámky na str. 4 a 5 podle: Radomír Malý, *Církevní dějiny*, Matice cyrilometodějská s.r.o., Olomouc 2001

Poznámka na str. 5 podle: George Weigel, *Svědék naděje*, Práh – Martin Vopěnka, Praha 2005.